

Liite 3. Vähimmäistietosisältö - Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet alueella ja alueen kunnissa: Laadullinen itsearviointi

Osa-alue	Itsearviointi asteikolla --/++		Kuvaus
Alueellisen hyvinvointikertomuksen valmistelu ja hyödyntäminen	Valmistelun voimavarat ja aikataulu	+/-	Vuonna 2024 laaditun alueellisen hyte-kertomuksen ja -suunnitelman haasteena ovat olleet isot henkilövaihdokset kriittisessä vaiheessa. Sinänsä valmisteluprosessi on ollut hyvin suunniteltu ja sen vahvuutena on ollut laaja yhteistyö hyvinvointialueen sisällä ja suhteessa sidosryhmiin. Alueellista hyte-kertomusta ja -suunnitelmaa on valmisteltu hyte-ohjausryhmän ja hyte-lautakunnan ohjauksessa, yhteistyössä toimialojen kanssa. Hyte-suunnitelman pohjana on Pohjois-Karjalan hyte-ohjelma 2025-2028, joiden pohjalta hva ja kunnat laativat hyvinvointikertomustyötään rinnakkain vuoden 2024 aikana. Edellisen, kuntayhtymältä periytyneen hyte-suunnitelman hyödyntäminen ei ole ollut systemaattista, mutta tältä osin toimintamallit ovat nyt vahvemmat.
	Valmistelun monialaisuus	+	
	Käsittelyprosessi	++	
	Seuranta ja raportointi	+/-	
	Yhteys strategiatyöhön	+/-	
	Yhteys taloussuunnitteluun	+/-	
	Kuntien ja hyvinvointialueen hyte-suunnitelmien yhteensovittaminen	+	
Itsearviointi alueen ja alueen kuntien hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työn rakenteesta, resursseista ja prosessista	Alueellinen HYTE-koordinaatio	+	Vastuu hyvinvointialueen hyte-toiminnan koordinoimisesta on nyt vakiintumassa hyte-päällikölle. Hyvinvointialueen sisäisissä hyte-rakenteissa oleelliset toimijat ovat hyte-lautakunta, hyte-ohjausryhmä, sekä soten sisällä toimivat erilliset työryhmät, jotka tukevat toiminnallaan edellä mainittuja. Alueen yhteiset hyte-rakenteiden tasot ovat strateginen, operatiivinen, hv-koordinaattoriverkosto sekä alueelliset kumppanuusryhmät. Alueelliset monialaiset yhteistyörakenteet ovat melko toimivat niin hyvinvointialueen toimialueiden kesken kuin hyvinvointialueen ja kuntien sekä muiden sidosryhmien kesken. Yhteistyö hyten sisältöalueiden koordinaattoreiden/asiantuntijoiden kanssa on tiivistä ja toimivaa. Järjestöyhdyshenkilö on nimetty ja järjestöyhteistyön toimintamallit kuvattu. Asukkaiden vaikuttamiskanavia on systemaattisessa käytössä niukasti. Ennakkovaikutusten arviointia voitaisiin käyttää nykyistä kattavammin. Kuntien
	Alueellinen monialainen HYTE-rakenne	+	
	Yhteistyö muiden toimijoiden ja verkostojen kanssa	+	
	Yhteistyö sisältöalueiden koordinaattoreiden kanssa	++	

	Asukkaiden vaikuttamiskanavat	-	hyte-työn tuki toteutuu erityisesti yhteisten rakenteiden ja sisältöasiantuntijoiden kanssa tehdyn yhteistyön kautta. Lisäksi kuntien hyte-tueksi on nimetyt hyte-yhdyshenkilöt.
	Hyvinvointialueen järjestöyhteistyö	+	Hyte-rakenteet vaihtelevat hieman kunnittain. TEAviisarin tulosten perusteella vuonna 2023 hyvinvointikoordinaattorin työpanos toteutui vaihtelevasti Pohjois-Karjalassa. Koordinaattorin työpanos on kuitenkin noussut alueen kunnissa 52 pisteestä (2021) 67 pisteeseen (2023). Resursseja on siis lisätty viime vuosina kunnissa. Kunnissa hyte-asioita käsitellään johtoryhmissä tai erillisissä hyvinvointiryhmissä.
	Ennakkovaikutusten arvioinnin käyttö	+/-	
	Kuntien hyte-työn tuki	+	
Itsearviointi alueen ja alueen kuntien ehkäisevän päihdetyön rakenteiden vahvuudesta sekä alueen ehkäisevästä päihdetyöstä	EPT:n rakenteet hyvinvointialueella: johtaminen, koordinaatio, suunnitelmallisuus	++	Hyvinvointialueen ehkäisevän päihdetyö rakenteet: 1)Johtamisvastuu: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta toimii vastuutahona ja hyvinvoinnin ja terveyden ohjausryhmä toimeenpanevana tahona. 2)Koordinaatio: Ennaltaehkäisevän päihdetyön asiantuntija 3)Suunnitelmallisuus: Ehkäisevän päihdetyön nykytilanne, tavoitteet, toimenpiteet ja vastuutahot on kirjattu Pohjois-Karjalan ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelmaan vuosille 2023–2025. Lisäksi ehkäisevää päihdetyötä yhteensovitetaan kunta-, järjestö- ja viranomaistoimijoiden kesken Pohjois-Karjalan ehkäisevän päihdetyön verkostossa. Myös muita EPT-työtä tukevia verkostoja toimii alueella.
	EPT-rakenteet kunnissa: johtaminen, koordinaatio, suunnitelmallisuus	+	Hyvinvointialue tukee Pohjois-Karjalan kuntia ehkäisevän päihdetyön koordinaatiossa ja kehittämisessä EPT-asiantuntijan tukemana. Lisäksi sote-palveluissa työskentelevät tukevat mahdollisuuksiensa mukaan kuntien käytännön EPT-työtä. Pohjois-Karjalan kuntien ehkäisevän päihdetyön rakenteet: Itä-Suomen aluehallintoviraston teettämän selvityksen mukaan kaikissa Pohjois-Karjalan kunnissa on ehkäisevästä päihdetyöstä vastaava toimielin, EPT:tä toimeenpaneva monialainen työryhmä ja ehkäisevän päihdetyön sisältävä suunnitelma. Yhtä lukuunottamatta kaikki kunnat olivat nimenneet ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilön.

	EPT:n toimivuus ja tuloksellisuus	++	Pohjois-Karjalan vahvuuksiksi ehkäisevässä päihdetyössä koettiin monialaiset, ammattitaitoiset ja sitoutuneet työryhmät ja työntekijät. Haasteeksi koettiin liian vähäiset resurssit, pysyvien rakenteiden puuttuminen, ajankäytön priorisointi sekä eri väestöryhmien huomioiminen EPT-työssä. AVI:n selvityksen mukaan Pohjois-Karjalan kuntien yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on ollut sujuvaa ja toimivaa. Kunnat ovat kokeneet tiedon jakamisen ja ohjeistuksen saamisen hyvinvointialueelta onnistuneeksi.
Itsearviointi alueen ja alueen kuntien yhdenvertaisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja palveluiden yhdenvertaisen saavutettavuuden edistämisestä	Kokonaisuus on vaikea arvioida. Kuvaus-osiossa on eritelty tiedossa oleva tilanne.		Palveluiden yhdenvertaisen saavutettavuuden varmistaminen on ollut lähtökohtana hyvinvointialueen palvelustrategiassa. Ennakkovaikutusten arviointia ei pystytty tekemään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan jäsenten esteellisyyksistä johtuen. Eri väestöryhmien osallistumismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueella toimivat seuraavat vaikuttamistoimielimet: Lapsi- ja perheasiainneuvosto, Nuorisovaltuusto, Vanhusneuvosto, sekä Vammaisneuvosto. Lisäksi Osallisuusvaliokunta edistää yleisesti hyvinvointialueen asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Siun sote on laatinut omavalvontaohjelman, jossa kuvataan ne tavat, joiden avulla palvelujen toteutumista, turvallisuutta ja laatua sekä yhdenvertaisuutta seurataan, arvioidaan ja kehitetään. Omavalvontaohjelma päivitetään kerran vuodessa ja sen hyväksyy hyvinvointialueen aluehallitus. Viimeisin tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma on kuntayhtymän ajalta vuodelta 2021. HVA toteuttaa vuosittain asukaskyselyn, jolla kartoitetaan asukkaiden näkemyksiä hyvinvointialueemme palveluista, koskien mm. hyvinvointiin ja terveyteen liittyvää ohjausta, palvelujen saatavuutta, asiointia sosiaali- ja terveystaloudissa sekä tiedonkulkua. Alueen kunnissa osallisuus toteutuu TEAviisarin osallisuusmittarin tulosten perusteella hyvälle tasolle (84 pistettä, vuosi 2023).

Itsearviointi alueen elinvoiman edistämisestä	Kokonaisuus on vaikea arvioida. Kuvaus-osiossa on eritelty tiedossa oleva tilanne.	Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2023 Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen alueella aloittaneita yrityksiä oli yhteensä 853 ja lopettaneita yrityksiä 709. Pohjois-Karjalan ELY-keskusalueella oli syyskuun 2024 lopussa 9 225 työtöntä työnhakijaa, joista 500 oli lomautettuna. Vuoden takaiseen verrattuna työttömien määrä lisääntyi 387 henkilöllä (4,4 %) ja lomautukset vähentyivät 177 henkilöllä (- 26,1 %). Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta (71 279 henkilöä) oli 12,9 %. Vuosi sitten työttömien osuus työvoimasta (71 079 henkilöä) oli 12,4 %. Avoinna olevia työpaikkoja oli 454 syyskuun lopussa 2024. (Pohjois-Karjalan työllisyyskatsaus, syyskuu 2024, Pohjois-Karjalan ELY-keskus, TE-palvelut). Kuntaliiton elinvoimaindikaattorin mukaan kunnittaiset elinvoimaindikaattorit olivat vuonna 2022: Kontiolahti 3,36 Liperi 2,17 Joensuu 0,60 Kitee -0,88 Tohmajärvi -1,10 Rääkkylä -1,43 Outokumpu -1,90 Heinävesi -2,18 Lieksa -2,86 Ilomantsi -3,56 Polvijärvi -3,73 Nurmes -5,96
---	---	--